

## References

1. The Law of Ukraine "On Tourism". Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/324/95-av>
2. Kifyak V.F., 2003. Organization of tourism activity in Ukraine. Chernivtsi: Books XXI, 300 p.
3. The State Statistics Service of Ukraine. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. UNWTO Tourism Highlights. Available at: [www.unwto.org](http://www.unwto.org).
5. World Tourism Organization UNWTO. Available at: <http://media.unwto.org/en/press-release/2012-05-08/postupleniya-ot-mezhdunarodnogo-turizma-prevysili-1-trillion-dollarov-ssha>
6. State Agency of Ukraine for Tourism and Resorts. Available at: <http://www.tourism.gov.ua>
7. Overview of the tourist services market in Ukraine. Available at: <http://www.rb.com.ua/eng/marketing/tendency/7296/>
8. Domestic tourism in Ukraine grew by 7-10%. Available at: [http://news.dt.ua/SOCIETY/vnutrishniy\\_turizm\\_v\\_ukrayini\\_zris\\_na\\_7-10-101783.html](http://news.dt.ua/SOCIETY/vnutrishniy_turizm_v_ukrayini_zris_na_7-10-101783.html)
9. Travel & Tourism 2015. London: World Travel & Tourism Council, 44 p.
10. Arbuzova Yu.V., 2014. Perspective directions of development of green tourism in Ukraine. *Information technologies in education, science and production*. Issue 3 (4). - p. 120-128.
11. Gordienko V. Tourism - the engine of socio-economic development of the country. Available at: [http://tourlib.net/statti\\_ukr/gordienko.pdf](http://tourlib.net/statti_ukr/gordienko.pdf).

УДК 37/013 (075.8)

## ФОРМУВАННЯ УНІВЕРСАЛІЙ ОСВІТНЬО- ГУМАНІТАРНОГО ДИСКУРСУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ВИМІРИ

*FORMATION OF UNIVERSALITIES OF THE EDUCATIONAL AND  
HUMANITARIAN DISCOURSE OF THE INFORMATION SOCIETY:  
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL DIMENSIONS*

Т.М. Черниш

**Актуальність дослідження.**  
В умовах інформаційного вибуху зростає велика строкатість соціокультурного поля дискурсивного поля інформаційного процесу, що вимагає знайти свій сегмент

**Urgency of the research.** Under the conditions of information explosion, a large variability of the social and cultural field of the discursive field of the information process is increasing, requiring finding own audience segment

аудиторії у глобальному інформаційному суспільстві. Саме інформаційне суспільство потребує формування нового освітньо-гуманітарного дискурсу, що формується новою реформою освіти та модернізацією її предметного поля.

#### **Постановка проблеми.**

Головним виміром дискурсу є особливе мовленнєве середовище, у якому створюються мовленнєві конструкції. Тому сам термін «дискурс» потребує відповідного визначення – «політичний», «науковий», «філософський», «культурний», що проявляються у певних комунікативних актах, мові та текстах.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Термін «дискурс» з'явився завдяки роботам Ю.Габермаса, Ф.де Соссюра, М. Фуко, А.-Ж. Греймаса, Ж. Курте, Ж.-К. Коке тощо. Інформаційне суспільство розглядається в роботах: В. Андрущенко, В. Беха, В. Воронкової, О. Дзьобань, О. Кивлюк та інших.

#### **Постановка завдання.**

Здійснити концептуалізацію універсалій освітньо-гуманітарного дискурсу в умовах інформаційного суспільства, що потребує відповідної методології, методик, технік, алгоритмів дії.

#### **Виклад основного матеріалу.**

З'ясовано сутність методологічних засад, що допомагають сформулювати освітньо-гуманітарний дискурс, та надати пояснення конструкту «освітньо-гуманітарного дискурсу», його спрямованості в умовах інформаційного суспільства. Розкрито універсалії освітньо-гуманітарного дискурсу інформаційного суспільства, а саме пошуки смислу у всіх сферах життя, міжкультурній взаємодії, комунікативному процесі інформаційного суспільства. Наукова новизна дослідження в тому, що

in the global information society. It is the information society that needs to create a new educational and humanitarian discourse, which is formed by a new reform of education and modernization of its subject field.

**Target setting.** The main dimension of discourse is a special language environment in which speech structures are created. Therefore, the term “discourse” needs to be defined – “political”, “scientific”, “philosophical”, “cultural”, being manifested in certain communicative acts, language and texts.

**Actual scientific researches and issues analysis.** The term “discourse” originated thanks to the works of J. Habermas, F. de Saussure, M. Foucault, A.-J. Greimas, J. Curte, J. K. Koke and others. The information society is analyzed in the works of V. Andrushchenko, V. Bekh, V. Voronkova, O. Dzoban, O. Kyuliuk and others.

**The research objective.** Perform conceptualization of universals of educational and humanitarian discourse under the conditions of the information society, which requires corresponding methodology, methods, techniques and algorithms of actions.

**The statement of basic materials.** The essence of the methodological principles that help formulate educational and humanitarian discourse is found and explanation of the construct of “educational and humanitarian discourse”, its orientation under the conditions of the information society is explained. The universals of the educational and humanitarian discourse of the information society are revealed, namely search for meaning in all spheres of life, intercultural interaction and communicative process of the information society. Scientific novelty of the research is that the analysis of the humanitarian

представлено аналіз гуманітарної культури як однієї з універсальї освітньо-гуманітарного дискурсу. Проаналізовано універсальї «багатовимірності гуманітарної культури», а також взаємозумовленість і взаємозв'язок, що репрезентує багатовимірну людину, яка живе у багатовимірному світі інформаційного суспільства.

**Висновки.** Обґрунтовано процес становлення нової освітньо-гуманітарної парадигми, яка передбачає вирішення ряду основних протиріч між культурою, освітою та людиною, що живе і формується в інформаційному середовищі. Представлено аналіз нових вимог до системи освітньо-гуманітарного дискурсу, його методик, технологій, поняттєвого апарату, використання інформаційних технологій, формування інформаційно-гуманітарної культури в умовах реформування та модернізації.

**Ключові слова:** дискурс, універсальї, освітньо-гуманітарний дискурс, інформаційне суспільство, гуманітарна культура.

culture as one of the universals of educational and humanitarian discourse is presented. The universals of the "multidimensionality of the humanitarian culture", as well as the interdependence and interrelation representing the multidimensional person, who lives in the multidimensional world of the information society, are analyzed.

**Conclusions.** The process of a new educational and humanitarian paradigm formation, which provides the solution of a number of major contradictions between culture, education and the person living and developing in the information environment, is substantiated. Analysis of new requirements to the system of educational and humanitarian discourse, its methods, technologies, conceptual apparatus, use of information technologies, formation of informational and humanitarian culture under the conditions of reform and modernization is provided.

**Key words:** discourse, universals, educational and humanitarian discourse, information society, humanitarian culture.

**Актуальність дослідження.** В умовах інформаційного вибуху зростає велика строкатість соціокультурного поля дискурсивного поля інформційного процесу, що вимагає знайти свій сегмент аудиторії у глобальному інформаційному суспільстві. Головним виміром дискурсу є особливе мовленнєве середовище, у якому створюються мовленнєві конструкції. Тому сам термін «дискурс» потребує відповідного визначення – «політичний», «науковий», «філософський», «культурний», що проявляються у певних комунікативних актах, мові та текстах.

Адекватного звучання термін «дискурс» здобув завдяки роботам Соссюра і Фуко. В контексті Ф. де Соссюра (1857-1913), дискурс - це індивідуальний акт мови і мовлення про подію, яка немов би «сама себе промовляє», вона представляє не тільки усну мову, але й широке текстуальне поняття. Найбільш повно теоретичне обґрунтування

структурно-семіотичного розуміння концепції дискурсу розкрито А.Ж. Греймасом і Ж. Курте, представленого як семіотичний процес, що реалізується у різних видах дискурсивних практик. Коли ми говоримо про дискурс, то у першу чергу розуміємо семіотичний процес, що реалізується у різних видах дискурсивних практик. Коли говорять про дискурс, то у першу чергу мають розуміння мисленнєвої діяльності. Наприклад, Ж.-К. Коке називає дискурсом поєднання структур значення, що володіють власними правилами комбінації і трансформації. Не випадково термін «дискурс» є рівнозначним таким поняттям, як «логічне мислення», «правильна мова» та «усвідомлені дії», в основі яких виявлення загальних принципів, логіки і правил організації феноменів, раціональність яких не підлягає сумніву. Інтерпретації дискурсу формуються на основі інтеракційних культурних цінностей інформаційної епохи та її економіки, суспільства, культури [5]. Дискурс в розумінні Ю.Габермаса, – це рефлексивна мовна і мовленнєва комунікація, що передбачає самоцінну процесуальність всіх аспектів комунікації та комунікативного процесу. У розумінні Фуко дискурс конструється як один з фундаментальних пріоритетів творчості та умови функціонування дискурсивних практик. Це складна і диференційовна практика, що підпорядковується доступним для аналізу правилам і трансформаціям - деривації (внутришньо-дискурсивної залежності), мутації (міждискурсивної залежності), рестрибуції (позадискурсивних трансформацій). У працях Фуко, дискурс – це зумовлена організація системи мови і дії, в контексті якого будь-яка мова передбачає субстантивацію. Вона не тільки висловлює, пояснює, проте й прояснює власні засади та причини, що відбуваються завдяки не тільки лінгвістичним і логічним засобам, але й їх виявлення у соціокультурному контексті інформаційного суспільства, що потребує формування культури особистості інформаційного суспільства [9].

**Мета дослідження** – концептуалізація універсалій освітньо-гуманітарного дискурсу в умовах інформаційного суспільства.

**Дана мета реалізується в наступних задачах:**

- з'ясувати сутність методологічних засад, що допомагають прояснити освітньо-гуманітарний дискурс;
- дати пояснення «освітньо-гуманітарного дискурсу» та його спрямованості в умовах інформаційного суспільства;
- розкрити універсалії освітньо-гуманітарного дискурсу

інформаційного суспільства, а саме пошуки смислу у всіх сферах життя, міжкультурної взаємодії, комунікативного процесу та культури інформаційного суспільства;

- прояснити і дати аналіз культури як головного конструкту освітнього процесу інформаційного суспільства;

- проаналізувати універсалії «багатовимірності гуманізму», а також взаємозумовленість і взаємозв'язок, що репрезентує багатовимірну людину, яка живе у багатовимірному світі інформаційного суспільства;

- обґрунтувати процес становлення нової освітньої парадигми, яка передбачає вирішення основних протиріч між культурою, освітою та людиною в процесі реформування освіти та її модернізації;

- дати аналіз сучасного інформаційного середовища, що пред'являє нові вимоги до системи освітньо-гуманітарного дискурсу, його методик, технологій, поняттєвого апарату, використання інформаційних технологій.

**Обговорення проблеми.** Методологія – сукупність методів і прийомів, націлених на вивчення головних універсалій освітньо-гуманітарного дискурсу інформаційного суспільства за допомогою методів: 1) кроскультурного аналізу для порівняння країн з станом (рейтинг, індекс) розвитку інформаційних суспільств, в якому домінуюче місце займають знання і культура, що впливають на соціальні трансформації; 2) вивчення методів ведення психологічної війни проти нашої країни (психічного впливу, маніпуляції особистістю, розповсюдження інформації); 3) моделювання соціальних та культурно-гуманітарних процесів, необхідних для формування нового світогляду, нової людини, нового суспільства майбутнього [1, с.134-152 ].

Підхід: 1) інформаціологічний – в основі якого інформаційний принцип, згідно з яким практично всі явища і процеси мають інформаційну основу і взаємопов'язані інформаційним характером; 2) культурологічний (соціоаксіологічний) як складова процесу формування інформаційної культури; 3) синергетичний підхід, пов'язаний з самоорганізацією особистості в умовах інформаційного суспільства.

Спосіб – морфологічний спосіб вивчення проблем універсалій освітньо-гуманітарного дискурсу інформаційного суспільства - цифровий розкол, зомбування особистості, інформаційні війни у

бізнесі і політиці, комп'ютерна злочинність (кіберзлочинність), інформаційна небезпека; адаптація людини до життя в інформаційному суспільстві.

Методика – система правил, використання методів, прийомів і операцій, пов'язаних зі становленням глобального інформаційного суспільства.

Технологія – впровадження інформаційних технологій як управління знаннями та формування інформаційної компетентності особистості в контексті формування головних універсалій сучасної культури в контексті освітньо-гуманітарного дискурсу інформаційного суспільства [2, с.487-492].

Дискурс – (discoursus – аргумент, розмова) – послідовне розгортання мислення, вираженого у поняттях та судженнях, на протипагу інтуїтивному мисленню.

Освітньо-гуманітарний дискурс – це процес отримання соціально-гуманітарного знання про універсалії досліджуваних об'єктів та процесів у процесі викладання дисциплін соціогуманітарного циклу. Освітньо-гуманітарний дискурс – це спосіб мислення, що здійснюється поетапно через посередництво логічних умовиводів, характерних для аналізу інформаційного суспільства як мережево-комунікативного простору [3, с.7-13]. Саме дискурс в філософії є безпосереднім і головним предметом філософії взагалі, філософії науки (науковий дискурс), зокрема.

В науку поняття «дискурс» вводить Ю.Габермас, розглядаючи його як частину комунікації («інтерації»), яка приводить до об'єктивного знання. Дійсний (адекватний) дискурс повинен виходити з критичного раціоналізму, враховувати всі попередні мотиви його учасників, включаючи готовність до досягнення взаєморозуміння. Дискурс, на нашу думку, повинен бути включеним в більш складні семантичні зв'язки, виходити за рамки формальної логіки та бути організованим згідно будь-яких конвенційних правил відповідної мисленнєвої гри при аналізі становлення суспільства мережевих структур [7].

Дискурс означає мовленнєві навички, що приймають у часті у формуванні бачень про об'єкт, який аналізується, своєрідний інструмент пізнання, що репрезентує універсалії освітньо-гуманітарного дискурсу. Це привело до того, що виникла проблема аналізу «дискурсивної події» мовленнєвих практик дискурсу –

економічних, політичних, які гарантують появу дискурсу. «Дискурсивні практики» сполучають різночасові виміри при відтворенні динаміки реального. Говорити – означає володіти владою говорити, а дискурсивний контент, виявляється у лінгвістиці, широко засвоєний наукою мови і увійшов в структуралізм і постструктуралізм як одне з базових понять, що активно використовується у літературній критиці, культурології, мистецтвознавстві, публіцистиці. В інтерпретаціях пізніх структуралістів (Р. Барт, Ж. Дерріда), завдяки різноплановому використанню, концепт дискурсу набув освітньо-гуманітарного відтінку на шляху до інформаційного суспільства [8, с.52-79].

Проте сам по собі дискурс не є гарантією успіху. Він повинен бути розумно інституціоналізованим і забезпеченим відповідним правовим чином, а також діяльністю інших інституцій. В основі універсалій освітньо-гуманітарного дискурсу інформаційного суспільства – пошуки смислу у всіх сферах життя, науці і філософії, міжкультурній взаємодії, у комунікативному процесі інформаційного суспільства. Його функція – у створенні ідеальних конструкцій, виробництві знання, що розуміється як форма динаміки знання від індустріального суспільства до постіндустріального та інформаційного, в основі якого динаміка розвитку Інтернет та Галактики, що й потребує нового розуміння освітньо-гуманітарного дискурсу [6].

Проаналізуємо головні універсалії освітньо-гуманітарного дискурсу в умовах глобалізації та інформаційного суспільства. Однією з універсалій освітньо-гуманітарного дискурсу є культура як головний конструкт освітнього процесу.

У сфері універсалій освітньо-гуманітарного дискурсу самою нагальною проблемою є вироблення світогляду, що відповідає сучасним потребам і можливостям сучасної спільноти. Саме такою цінністю є освітньо-гуманітарні цінності, які стоять на захисту прав і свобод людини, відстоюють достойність і свободу людини і сприяють пошуку шляхів, направлених на подолання деформацій гуманістичних цінностей. Саме моральні цінності і норми є тими універсаліями духовного життя соціуму, що детермінують поведінку індивідів та їх взаємовідносини – міжособистісні, групові, соціальні. В умовах радикальних змін суспільства, перегляду основних цінностей буття і освоєння універсалій інформаційного головною задачею є культивування нової парадигми освітньо-гуманітарного дискурсу.

Детермінантами оздоровлення суспільства є удосконалення універсальї освітньо-гуманітарного дискурсу та упровадження їх в освітній процес [10].

Глибинні історичні трансформації універсальї освітньо-гуманітарного дискурсу свідчать про високу міру адаптивності цього світогляду. Сучасний освітньо-гуманітарний дискурс та його універсальї продовжують розвиватися у діалоговому режимі, як простір часто полярних дискурсів і цінностей. Аналіз змісту, цінностей, методології, форм виявлення універсальї освітньо-гуманітарного дискурсу дозволяють говорити про гуманізм як форму антропологічного, психологічного та аксіологічного антропоцентризму.

За допомогою універсальї «багатовимірність освітньо-гуманітарного дискурсу» фіксується комплексний характер сутності та існування гуманістичних цінностей, а також його складна взаємозумовленість і взаємозв'язок, тому багатовимірність універсальї репрезентують багатовимірну людину, що живе у багатовимірному світі глобального соціуму. Глобалізація представляє собою історичний процес, головним змістом якого виступає формування універсальї освітньо-гуманітарного дискурсу інформаційного суспільства. Трансформації, що породжені глобалізацією, істотно перетворюють морально-етичний, психологічний стан людини, а, отже, сучасне суспільство. Глобальні процеси, що відбуваються в сучасному світі, безпосереднім чином відображаються на змісті соціально-гуманітарного дискурсу та можливостей пропедевтики основ інформаційних цінностей [11].

На зміну цінностям, які були характерні для індустріального суспільства, приходять інші, які визначаються інформаційними ресурсами держави і стратегій їх включення у життя суспільства. З процесами розвитку інформаційного суспільства пов'язані інтенсивні процеси становлення нової освітньо-гуманітарної парадигми, що прийшла на зміну класичній. В основі нової парадигми освітньо-гуманітарного дискурсу інформаційного суспільства лежать фундаментальні уявлення про людину та її розвиток через освіту. Необхідність реформування та модернізації нової освітньої парадигми викликана реалізацією екогуманістичного способу конструювання інформаційного суспільства, який базується на стійкому і безпековому розвитку і приходить на зміну технократичному (кризовому,

затратному, з нестійким розвитком). Перш за все змінюється основна освітня мета, яка виявляється не тільки у знаннєвій підготовці, стільки у забезпеченні умов для самовизначення і самореалізації особистості. Це твердження базується на зміні відношення до людини як складної системи і до знання, яке повинне бути звернене у майбутнє, а не в минуле [12].

Критерієм реалізації нової моделі освітньо-гуманітарного дискурсу інформаційного суспільства є випереджаюче її відображення та міра «пізнання майбутнього». У новій освітній парадигмі молода людина виступає суб'єктом пізнавальної діяльності, а не об'єктом педагогічного впливу. Діалогічні відносини викладача і студента визначають основні форми організації навчального процесу. Результатом інформаційного впливу виступає активна, творча людина та її діяльність, далека від простої репродукції, адже сучасна людина повинна не тільки володіти деяким об'ємом знань, але й вміти вчитися. шукати і знаходити необхідну інформацію, щоб вирішувати ті чи інші проблеми, використовувати і знаходити необхідні джерела інформації для вирішення цих проблем, постійно набувати нові знання. Адже знання стають єдиним джерелом довготривалої стійкої конкурентної переваги, постільки націлене на конкуренцію, так як тільки знання підтверджує кваліфікацію індивідів [10].

Тому сучасному інформаційному суспільству потрібні люди, які вміють навчатися, самостійно працювати з інформацією, розраховувати на успіх в інформаційному суспільстві. Тому переорієнтація цілей освітнього процесу супроводжується і зміною моделі (парадигми). На зміну предметно-онтологічній моделі навчання повсюдно приходить гносеологічна модель, при якій основу предмета навчальної дисципліни складає методологія та історія дисципліни, що вивчається, її пізнавальні засоби і технології. Вона формує у студентів здатність до самостійного вироблення цілісної системи вирішення професійних проблем, стимулює потреби продуктивного творчого характеру.

Становлення нової освітньої парадигми передбачає вирішення ряду основних протиріч між культурою, що розвивається, і традиційним способом освіти людини, між цілісністю культури і багатоманітністю предметних областей в освіті. Традиційна освітня система базується на передачі готового знання, відчуженого від динаміки розвитку культури, відчуженого від життя особистості і

соціуму. Вона не враховує зростаючу потребу безперервної освіти у динамічному світі, що постійно змінюється. Однією з провідних світових тенденцій, направлених на вирішення цих суперечностей, є перехід до безперервної, відкритої освіти (смарт-освіти), яка формує основу інформаційного суспільства і може розглядатися як раціональний синтез вже відомих форм освіти. Раціоналізація принципів відкритої освіти приводить до якісних змін педагогічної системи, включаючи характер самого знання, форми і методи організації освіти, подолання нових вимірів загроз, пов'язаних з інформаційно-комунікативною діяльністю [4, с.24-34].

Найбільш суттєвим при формуванні освітньо-гуманітарного дискурсу є принцип гуманізації і гармонізації освітнього простору, який звернений на людину, створення людиновимірних умов для виявлення індивідуальності. Гуманітарність виступає системоутворюючою компонентною нової освітньої системи, яка, в свою чергу, перетворюється на пріоритетний домінуючий фактор соціально-культурного розвитку в інформаційному суспільстві, формує інформаційне суспільство як «суспільство знання», у якому очікування суспільства знаходять відображення у сфері освіти [2]. Це пов'язане з тим, що зростання сциєнтистських тенденцій, технократичного мислення, вузько прагматичних орієнтацій приводить до збіднення емоційного світу, що вимагає удосконалення викладання гуманітарних дисциплін, введення їх в соціокультурний контекст інформаційного суспільства, підвищення креативної компоненти при викладанні гуманітарних дисциплін. Цільові установки гуманітаризації направлені на те, щоб закласти основи світогляду, не обмеженого природничо-науковою картиною світу, а формувати інноваційно-креативне мислення.

Гуманітарна освіта допомагає людині знайти себе, відстояти своє право на самореалізацію, створити її культурне поле, тобто взяти на себе задачу формування світоглядного, загальнокультурного, духовного та інтелектуального розвитку особистості. Саме філософія відкритої освіти пов'язана з уявленнями в сучасній науковій картині світу і способах пізнання, зорієнтованих на вивчення систем, що самоорганізуються і саморозвиваються в умовах нелінійно-синергетичної парадигми світу. Це передбачає, що визначальною тенденцією сучасної освіти повинна стати не подальша диференціація різних способів пізнання світу, а, навпроти, їх інтеграція, системний

підхід до вивчення світу, що базується на використанні найновіших технічних засобів, сучасних комунікацій та інформаційних технологій [13, с. 4-13].

Тому однією з пріоритетних задач сучасної системи освіти виступає розробка концептуальних моделей інформатизації освіти та наукової діяльності, їх науково-методичне забезпечення, побудова системної моделі інформатизації гуманітарної освіти, що включає філософсько-гуманітарну, науково-педагогічну, змістовну, економічну та технологічну компоненти. Необхідна побудова єдиної парадигми освітньо-гуманітарного процесу, що базується на педагогічних технологіях та методологічних принципах відкритої освіти. Інформатизація виступає як фактор реалізації нової освітньої парадигми, нова якість і засіб реалізації функції прогнозування системи освіти, системного зв'язку науки і освіти. Інформатизація сприяє новому синтезу гуманітарних і природничих наук, подоланню їх відчуження один від одного. Міждисциплінарні дослідження є найбільш ефективними, мають загальний об'єкт, на який направлені методи різних наук. І таким об'єктом міждисциплінарних досліджень є саме інформація, що має складну внутрішню структуру. Її дослідження і формують зону міждисциплінарності, тому що в різних науках створені методи, які дозволяють досліджувати інформацію з різних позицій. Але синтез підходів до вивчення інформації можливий лише в гуманітарній сфері. Саме гуманітарні науки знаходяться у ситуації пошуку деяких загальнонаукових засад, фундаменту, який дозволив би здійснити міждисциплінарні дослідження [14, с.153-163]. Тому все більш важливим є не стільки використання методів інших наук, стільки пошук універсальних загальнонаукових засад. У якості загальнонаукової методології може виступати теорія інформації, яка набуває особливого значення в умовах міждисциплінарних досліджень.

Теорія інформації, збагачена досягненнями семіотики, здатна стати фундаментом загальнонаукових досліджень і виступити загальнонауковою методологією. Інтерес до теорії інформації тісно пов'язаний з процесами інформатизації, які, зачепивши практично всі сфери знання, втягнули на межі 1980-1990-их рр. і соціально-гуманітарні науки. Підтвердженням тому стала поява у 1990-х рр. «галузевих» інформатик у цілому ряді наукових сфер (соціальна, економічна, правова, історична інформатика, комп'ютерна

лінгвістика). Проте у розвитку будь-якої «галузевої» інформатики відбувається акцент у сторону прикладних досліджень, що базуються на практичному використанні інформаційних технологій у соціально-гуманітарних науках, у сторону переваги логіки засобів перед логікою змісту гуманітарних досліджень.

Сучасне інформаційне середовище пред'являє нові вимоги до системи освітньо-гуманітарного дискурсу: методик, технологій, поняттєвого апарату, використання інформаційних технологій. Інформатизація гуманітарних наук дозволила виявити глибокі соціальні зміни, викликані процесом інформатизації, що привело до необхідності переосмислення розуміння інформатики, зміни наукових поглядів на саму інформатику, виявлення механізмів впливу інформатизації на розвиток суспільства, на формування нової інформаційної культури, побудову теорій інформаційного суспільства.

Вивчення інформаційних джерел і каналів дозволить глибоко зрозуміти причини і характер соціальної поведінки та соціальної взаємодії особистості, суспільства, природи. Дослідження гуманітарних проблем освітньо-гуманітарного дискурсу відіграє провідну світоглядну роль, яка проявляється у формуванні у студентів та учнів цілісної системно-інформаційної картини світу, розумінні спільності інформаційних процесів управління у живій природі, суспільстві.

**Перспективи подальшого розвитку теми дослідження.** Інформатизації потребує не тільки комп'ютерної грамотності, але й певного рівня інформаційної культури, що базується на розумінні закономірностей розвитку інформаційного суспільства. При цьому у першу чергу повинно змінитися не тільки розуміння інформатизації і інформатики, під якими вже зараз розуміють не стільки впровадження інформаційних технологій в різні сфери життя суспільства, стільки розвиток інформації, розширення інформаційних каналів, поглиблення їх зв'язків, посилення їх впливу на людину і суспільство, розвиток інформаційної культури особистості. Звідси виникає соціальний аспект освітньо-гуманітарного дискурсу як філософії і методології аналізу інформаційного суспільства, системи знань про інформаційне суспільство, в основі якого соціальна сфера інформатизації, що слугує основою модернізації гуманітарної освіти в умовах нового інформаційного середовища. Освітньо-гуманітарний дискурс повинен будуватися на міждисциплінарності, проявлятися і в

методології, і в освітній практиці. При цьому важливо не тільки знайомство учнів та студентів з методами інших наук, але й вивчення механізмів взаємодії різних наукових методів, що дозволяють глибоко проникнути у пізнання світу.

Універсалії сучасного освітньо-гуманітарного дискурсу розглядаються як складова частина проекту Нового Просвітництва, що претендує на роль змістовного мейнстріму культурних трансформацій сучасності, що включає в себе базовий зміст інформаційного суспільства, його культури. Сучасні універсалії освітньо-гуманітарного дискурсу як компонента парадигми гуманітарного світогляду складають цінності інформаційного суспільства, інформаційного світогляду, нового суспільства та нової людини майбутнього.

**Висновки.** Обґрунтовано процес становлення нової освітньо-гуманітарної парадигми, яка передбачає вирішення ряду основних протиріч між культурою, освітою та людиною, що живе і формується в інформаційному середовищі. Представлено аналіз нових вимог до системи освітньо-гуманітарного дискурсу, його методик, технологій, поняттєвого апарату, використання інформаційних технологій, формування інформаційно-гуманітарної культури в умовах реформування та модернізації.

#### Список використаних джерел

1. Воронкова, ВГ. 2012, 'Формирование нового мировоззрения, нового человека, нового общества будущего: монография', Київ: Издательский дом «Скиф», Т.2, с.134-152.
2. Воронкова, ВГ & Нікітенко, ВО. 2013, 'Сучасна геокультура як соціокультурний феномен культурної глобалізації', *Гілея: науковий вісник*, Вип.72 (№5), с. 487-492.
3. Дзьобань, О. 2015, 'Інформаційне суспільство як мережево-комунікативний простір управління', *Віче*, № 10, с. 7-13.
4. Дзьобань, ОП. & Соснін, ОВ. 2015, 'Інформаційна безпека: нові виміри загроз, пов'язаних із інформаційно-комунікаційною діяльністю', *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: збірник наукових праць*, Вип. 61, с. 24-34.
5. Кастельс, М. 2000, 'Информационная эпоха: экономика, общество, культура', Москва: ГУ ВШЭ, 607 с.
6. Кастельс, М. 2007, 'Интернет і Галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства', Київ : Видавництво «Ваклер», 304 с.
7. Кастельс, М. 1999, 'Становление общества сетевых структур: новая постиндустриальная волна на Западе', Москва: Academia, 505 с.
8. Кастельс, М & Аояма Ю. 1995, 'Пути к информационному обществу: структура

- занятости в семи главных индустриальных странах, 1920-1990 гг.', *Международный обзор труда*, Т. 133, № 1/3, с. 52-79.
9. Кастельс, М. & Химанен, П. 2002, 'Информационное общество и государство благосостояния: Финская модель', *Москва: Логос*, 219 с.
  10. Кивлюк, ОП. 2014, 'Моделювання інформаційних процесів в контексті інформатизації суспільства', *Гілея: науковий вісник*, Вип. 80 (№1), с. 222-226.
  11. Кивлюк, ОП. 2016, 'Освітня культура інформаційного суспільства в контексті глобалізаційної реальності', *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: збірник наукових праць*, Вип. 67, с. 225-232.
  12. Кивлюк, ОП. 2011, 'Сучасні інформаційно-комунікаційні технології як ключова передумова соціального та технологічного прогресу: соціально-філософський аспект', *Гілея: науковий вісник*, Вип. 49 (№7), с. 304-310.
  13. Пожуєв, ВІ. 2010, 'Осмыслення місця і ролі інформації в сучасному суспільстві', *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: збірник наукових праць*, Вип. 42, с. 4-13.
  14. Черниш, ТМ. 2016, 'Культурні маркери світоглядного потенціалу гуманітарної освіти в умовах мовленнєвої глобалізації ХХІ століття', *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: збірник наукових праць*, Вип. 65, с. 153-163.

### References

1. Voronkova, VG. 2012, 'Formirovanie new mirovozzreniâ, new rights, new society of the future (Forming a new worldview, a new man, a new society of the future): monografiâ', *Kyiv : Izdatel'skiy dom "Skif"*, Т. 2, p. 134-152.
2. Voronkova, VG. & Nikitenko, VO. 2013, 'Suchasna heokul'tura yak sotsiokul'turnyy fenomen kul'turnoyi hlobalizatsiyi (Contemporary geoculture as a sociocultural phenomenon of cultural globalization)', *Hileâ: scientific bulletin*, Issue 72, p. 487-492.
3. Dz'oban', S. 2015, 'Informatsiyne suspil'stvo yak merezhevo-komunikatyvnyy prostir upravlinnya (Information society as a network-communicative space management)', *Veche*, № 10, p. 7-13.
4. Dz'oban', OP & Sosnin, OV. 2015, 'Informatsiyna bezpeka: novi vymiry zahroz, pov'yazanykh iz informatsiyno-komunikatsiynoyu diyal'nistyu (Information security: new dimensions of threat-related information and communication activities)', *Humanitarian bulletin Zaporozhye der public Academy of Engineering: scientific papers*, Issue 61, p. 24-34.
5. Castel's, M. 2000, 'Informatsionnaya epokha: ekonomika, obshchestvo, kul'tura (Information era: economy, society, culture)', *Moskva: GU VŠĖ*, 607 p.
6. Castel's, M. 2007, 'Internet i Halaktyka. Mirkuvannya shchodo Internetu, biznesu i suspil'stva (The Internet Galaxy. Considerations for Internet, business and society)', *Kyiv: Publishing House "Vakler"*, 304 p.
7. Castel's, M. 1999, 'Stanovleniye obshchestva setevykh struktur: novaya postindustrial'naya volna na Zapade (The formation of a network society: a new post-industrial wave in the West)', *Moskva: Academia*, 505 p.
8. Castel's, M. & Aoyama Yu. 1995, 'Puti k informatsionnomu obshchestvu: struktura zanyatosti v semi glavnykh industrial'nykh stranakh, 1920-1990 gg (Ways to the Information Society: the structure of employment in the seven major industrial countries, 1920-1990)', *Internat. review of labour*, Vol. 133, № 1/3, p. 52-79.

9. Castel's, M. & Himanen, P. 2002, 'Informatsionnoye obshchestvo i gosudarstvo blagosostoyaniya: Finskaya model' (Information society and the welfare state: the Finnish model)', *Moskva: Logos*, 219 p.
10. Kyvliuk, OP. 2014, 'Modelyuvannya informatsiynykh protsesiv v konteksti informatyzatsiyi suspil'stva (Modeling of information processes in the context of informatization of society)', *Hileâ: scientific bulletin*, Issue 80 (1), p. 222-226.
11. Kyvliuk, OP. 2016, 'Osvitnya kul'tura informatsiynoho suspil'stva v konteksti hlobalizatsiynoyi real'nosti (Educational culture of information society in the context of globalization reality)', *Humanitarian bulletin Zaporozhye der public Academy of Engineering: scientific papers*, Issue 67, p. 225-232.
12. Kyvliuk, OP. 2011, 'Suchasni informatsiyno-komunikatsiyni tekhnolohiyi yak klyuchova peredumova sotsial'noho ta tekhnolohichnoho prohresu: sotsial'no-filosofs'kyy aspekt |(Modern information and communication technologies as a key precondition for social and technological progress: the socio-philosophical aspect)', *Hileâ: scientific bulletin*, Issue 49 (№7), p. 304–310.
13. Požuêv, VI. 2010, 'Osmyslennya mistysya i roli informatsiyi v suchasnomu suspil'stvi (Understanding the place and role of information in modern society)', *Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy*, Issue 42, p. 4-13.
14. Chernysh, TM. 2016, 'Kul'turni markery svitohlyadnoho potentsialu humanitarnoyi osvity v umovakh movlennyevoyi hlobalizatsiyi XXI stolittya (Cultural markers of ideological potential of humanitarian education in the context of the speech globalization of the XXI century)', *Humanitarian bulletin Zaporozhye der public Academy of Engineering: scientific papers*, Issue 65, p. 153-163.

УДК 37+257:004.853

## КОНФЕСІЙНА ОНЛАЙН-ОСВІТА (ПРАВОСЛАВНИЙ СЕГМЕНТ) CONFESSIOAL ONLINE EDUCATION (ORTHODOX SEGMENT)

**О. В. Добродум**

### **Актуальність дослідження.**

Актуальність полягає в тому, що стаття здійснює аналіз конфесійної онлайн-освіти у її православному сегменті з точки зору реалізації духовних потреб громадян та інституційного забезпечення конфесійної освіти в умовах інформаційного суспільства.

**Постановка проблеми.** В статті необхідно здійснити

### **Relevance of the research.**

The urgency is that the article analyzes the confessional online education in its orthodox segment from the point of view of realization of the spiritual needs of citizens and the institutional provision of the confessional education in the conditions of the information society.

### **Formulation of the problem.**

In the article, it is necessary to